

Lausuntoyhteenvedo huoltovarmuusmaksun korottamisesta

(Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetun lain liitteen sekä sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain liitteen muuttamisesta)

Sisällys

Elinkeinoelämä ja etujärjestöt	2
1. Kaupan liitto ry	2
2. Veronmaksajain Keskusliitto ry (Veronmaksajat)	2
3. Elinkeinoelämän keskusliitto (EK)	3
4. Palvelualojen työnantajat (Palta) ry.	3
5. Suomen Yrittäjät	3
6. Fingrid Oyj	4
7. Fortum Oyj	4
8. EPV Energia Oy	5
9. Helen Oy	5
10. Teknologiateollisuus ry	6
11. Energiateollisuus ry	6
12. Metsäteollisuus ry	6
13. Kemiateollisuus ry	7
14. Suomen uusiutuvat ry	7
15. Suomen Biokierto ja Biokaasu ry (SBB)	7
16. Energiakaupungit ry	8
17. Keskuskauppakamari	8
18. Huoltovarmuuskeskus (HVK)	9
19. Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry	9
20. Elintarviketeollisuusliitto ry	9
21. Koneyrittäjät ry	9
Ministeriöt ja virastot	9
22. Työ- ja elinkeinoministeriö, TEM	9
23. Liikenne- ja viestintäministeriö, LVM	10

Lausuntoja annettiin yhteensä 27, joista Verohallinto, maa- ja metsätalousministeriö, sisäministeriö sekä Ahvenanmaan maakuntahallitus ilmoittivat, ettei niillä ole lausuttavaa. Lausunnot käsittelivät laajasti asioita huoltovarmuuden rahoitukseen liittyen¹. Elinkeinoelämän ja etujärjestöjen 21 lausunnosta 17 vastusti esitettyä huoltovarmuusmaksun korotusta. Näistä kaksi kolmasosaa näki, että rahoitus tulisi kerätä muualta kuin vain verollisesta energiankulutuksesta ja näistä muutama viittasi tarkemmin normaaliin budjettirahoitukseen. Kolmannes vastustaneista ehdotti korotuksen kohdistamista polttoaineisiin. Alla lyhyet tiivistelmät lausunnoista. Lausuntopyyntö ja annetut lausunnot löytyvät kokonaisuudessaan [tästä osoitteesta](#).

¹ Osa asioista, kuten huoltovarmuusrahaston olemassaolo, eivät olleet tämän esityksen aiheena eikä alla oleva yhteenvedo sisällä esim. tällaista keskustelua

Elinkeinoelämä ja etujärjestöt

1. Kaupan liitto ry

Kaupan liiton mukaan on erikoista, että huoltovarmuuskeskuksen rahoitusta vahvistetaan sähkön verotusta ja näin ollen myös sähkön hintaa korottamalla. Loogisempi väline riittävän rahoitustason varmistamiseksi olisi yksinomaan valtion budjettirahoitus. Siksi Kaupan liitto pitää perusteltuna esitysluonnoksen palauttamista valmisteluun.

Jos hallitus edistää esitysluonnoksen mukaisesti sähkön huoltovarmuusmaksun korottamista, Kaupan liiton mukaan tulisi välttää korotuksen kohdistamista samansuuruisena kuluttajien sekä palvelualojen sähköveroluokkaan kuin teollisuuden alennettuun sähköveroluokkaan, ja korotuksen painotuksen tulisi olla alennetussa sähköveroluokassa 2. Kaupan liitto pitää joka tapauksessa tärkeänä, että huoltovarmuusmaksun tasoa tarkastellaan säännöllisesti siten, että myös maksun alentaminen on jatkossa mahdollista.

2. Veronmaksajain Keskusliitto ry (Veronmaksajat)

Veronmaksajat toteaa, että huoltovarmuusmaksu on määritelmällisesti vero. Huoltovarmuuden rahoitustarpeet ovat luonteeltaan vaihtelevia ja toisaalta korvamerkittyjen maksujen tuotto ei myöskään ole vakaata. Tällä voi olla epäsymmetrisiä vaikutuksia myös huoltovarmuuden rahoittamiseen valtion budjetista: mikäli maksutuotto ei ole yhtenä vuonna riittävää, tarvitaan viime kädessä valtion lisärahoitusta. Toisaalta rahoitustarpeen ylittävää maksutuottoa ei voida käyttää valtiontalouden tarpeisiin, vaikka valtion näkökulmasta tärkeämpiä käyttökohteita määrärahoille olisikin (kuten puolustusmenot). Tämä puoltaa valtion tavanomaista budjettirahoitusta korvamerkintöjen asemasta. Korvamerkityt verot yleisesti kaventavat eduskunnan budjettivaltaa ja heikentävät valmiutta kohdentaa julkisia varoja kunakin aikana tärkeimmiksi katsottuihin tehtäviin.

Veronmaksajien esittämän esimerkin mukaan esimerkiksi Pikku-Muolaan Kehitys Oy:n suunnitteleman uuden datakeskuksen arvioidaan kuluttavan sähköä 4,5 TWh tai 6,6 TWh vuodessa eri hankevaihtoehtojen mukaan. Hankkeen toteutuessa tämä tarkoittaisi esitysluonnoksessa ehdotetulla huoltovarmuusmaksun tasolla noin 4 tai 6 miljoonan euron lisäystä huoltovarmuusmaksujen tuottoon ilman, että hankkeen toteutuminen jommassakummassa laajuudessa aiheuttaisi yhtä suuren huoltovarmuusmenojen kasvun, mitä voi pitää lähtökohtaisesti ongelmana joko verovarojen optimaalisen kohdentumisen tai huoltovarmuuden varmistamisen näkökulmasta. Sähkön kulutus Suomessa tulee Fingridin ennusteen mukaan kasvamaan nopeasti. Toisaalta samalla esimerkiksi liikennepolttoaineiden veropohja pienenee vähitellen. Huoltovarmuusmaksun veropohjassa tapahtuvien melko nopeidenkin kehityskulkujen vuoksi ei ole Veronmaksajien mukaan selvää, ovatko maksutasot ja maksutuotot tarpeeseen nähden liian suuria vai liian pieniä.

Veronmaksajat huomauttaa, että Suomessa sovellettava huoltovarmuusmaksu on kummajainen Euroopan unionin jäsenmaiden energiaverotuksessa. Se mutkistaa energiaverotusta tarpeettomalla tavalla ja se voi olla haitallinen julkis palveluiden rahoituksen ja julkisten menojen kohdentamisen kokonaisuudessa. Huoltovarmuusmaksusta ja sen muutoksista olisi perusteltua luopua ja toimenpiteet tulisi kompensoida verotuottoneutraalisti korottamalla sähkön energiaveroa ja polttoaineiden energiasäiltöveroa, jonka merkitystä ylipäättään olisi perusteltua kasvattaa lämmitys- ja liikennepolttoaineiden verotuksessa. Huoltovarmuusmaksun tuloilla katettavat menot tulisi siirtää osaksi valtion talousarvion määrärahoja.

3. Elinkeinoelämän keskusliitto (EK)

EK:n mukaan on tärkeää ja kannatettavaa, että siltä osin kuin huoltovarmuusmaksut ja muut huoltovarmuustoiminnan omat tulot eivät riitä kattamaan huoltovarmuusrahaston menoja, vaja rahoitetaan valtion budjetista. EK huomauttaa, että huoltovarmuusmaksua kannetaan edelleen vain energian kulutuksesta, vaikka sillä rahoitetaan myös muita toimintoja energiasektorin ulkopuolella. Huoltovarmuusmaksun kertymän vahvistamista laajentamalla rahoitus pohjaa myös muihin huoltovarmuusmaksun kautta turvattaviin toimintoihin energia-alan lisäksi olisi syytä tarkastella.

EK kysyy, onko huoltovarmuusmaksun korottaminen pitkällä aikavälillä riittävä toimi turvaamaan rahoitus kestäväällä tavalla? Maksun nykyisten rahoituslähteiden kuluttajahinnat ovat pidemmällä aikavälillä Suomessa nousseet jo voimakkaasti ja fossiilisissa tuotteissa on nousupainetta myös pidemmällä aikavälillä tästä eteenpäin. Esitetty ratkaisu lisäisi osaltaan painetta entisestään. EK esittää harkittavaksi, tulisiko tässä vaiheessa tehdä vähintään suunnitelma siitä, milloin rahoitukseen tulisi löytää pitkäaikainen, huoltovarmuuden rahoituksen kestäväällä tavalla turvaava ratkaisu.

Teollisuuden sähköveroluokan huoltovarmuusmaksu olisi korkeampi itse sähkövero. EK korostaa, että kustannuksen kohdistaminen sähköön näin merkittävässä määrin heikentäisi entisestään sähkön tuotannon ja käytön investointiympäristöä ja vähentäisi kansainvälistä kilpailukykyämme puhtaan siirtymän investoinneissa. Vaihtoehtoisia toteuttamistapoja olisi EK:n mukaan useita ja niitä on syytä uudelleen tarkastella.

4. Palvelualojen työnantajat (Palta) ry.

Paltan mukaan on kannatettavaa, että siltä osin kuin huoltovarmuusmaksut ja muut huoltovarmuustoiminnan omat tulot eivät riitä kattamaan huoltovarmuusrahaston menoja, vaja rahoitetaan valtion budjetista. Palta viittaa EK:n kysymykseen siitä, onko huoltovarmuusmaksun korottaminen pitkällä aikavälillä riittävä toimi turvaamaan rahoitus kestäväällä tavalla. Esitetty huoltovarmuusmaksun korotus lisäisi osaltaan painetta hintojen nousuun. Siksi Palta tukee EK:n ehdotusta harkita sitä, tulisiko tässä vaiheessa tehdä vähintään suunnitelma siitä, milloin rahoitukseen tulisi löytää pitkäaikainen, huoltovarmuuden rahoituksen kestäväällä tavalla turvaava ratkaisu.

Paltan mukaan huoltovarmuusmaksun korotuksen osoittaminen yksinomaan sähköön on ristiriidassa Suomen ilmastopolitiikan tavoitteiden kanssa, sillä sähköistyminen ja puhdas sähkö ovat keskeisiä puhtaan siirtymän ja potentiaalisen talouskasvun edellytyksiä. Lisäksi korotuksen kohdistaminen käytännössä vain yhteen energiamuotoon ei ole perusteltua suhteessa nykytilaan, jossa huoltovarmuusmaksua kerätään useista eri polttoaineista. Palta ehdottaa sähköpainotuksen keventämistä.

Palta korostaa, että esitysluonnoksen ehdotus tasasuuruudesta korotuksesta molemmille sähköveroluokille on epäoikeudenmukainen, ja sähköön kohdistettava korotus tulee painottaa alennettuun sähköveroluokkaan II. Palvelualojen korkeampi sähköverotaakka on ongelmallista muun muassa erityisen sähköintensiivisille virkistys- ja tapahtuma-aloille. Esimerkiksi esittäviä taiteita palvelevissa toiminnoissa sähkökulujen osuus liikevaihdosta on ylivoimaisesti suurempi kuin millään muulla toimialalla Suomessa. Lisäksi sähköintensiivisiä palveluita ovat esimerkiksi datakeskuksia pyörittävät yritykset.

5. Suomen Yrittäjät

Suomen Yrittäjät toteaa, että korotuksen kohdennus on ristiriidassa sen kanssa, että sähköistyminen on Suomen ilmastopolitiikan keskeinen väline sekä tavoite, ja Suomen tulevan kasvun odotetaan nojautuvan yhä enemmän puhdasta sähköä hyödyntävän teollisuuden investointeihin. Huoltovarmuusmaksun painotusta sähköön tulee keventää ja osa korotuksesta tulee ohjata fossiilisiin polttoaineisiin. Liian voimakas sähköön kohdennettu huoltovarmuusmaksun korotus

kasvattaisi sähköistyvän teollisuuden kustannuksia ja heikentäisi puhtaaseen sähköön perustuvien investointien edellytyksiä, mikä olisi sekä ilmastotavoitteiden että Suomen talouden kannalta haitallinen ratkaisu. Lausunnonantajan mukaan verotus ja veroluonteiset maksut tulisi mitoittaa ja kohdentaa siten, että ne vahvistavat eivätkä heikennä puhdasta sähkötä hyödyntävien investointien ja teollisuuden kustannuskilpailukykyä suhteessa fossiilisiin polttoaineisiin.

Myös huoltovarmuusjärjestelmän rahoitusratkaisuihin tulisi johdonmukaisesti huomioida sekä laajemmat energiapolitiikan tavoitteet että yritysten toiminta- ja investointiympäristön ennakoitavuus sekä kansainvälinen kilpailukyky. Suomen puhtaan energian varaan rakentuvaa kasvua heikentäviä päätöksiä ei tulisi tehdä ilman erittäin painavia perusteita.

6. Fingrid Oyj

Fingrid katsoo, että huoltovarmuusmaksujen korotuksen kohdentaminen vain sähköön ei ole perusteltua, sillä se parantaa fossiilisten energijakeiden kilpailukykyä suhteessa puhtaaseen ja pääosin kotimaiseen sähköön nähden. Fingrid pitää valitettavana, että lakiesitys ei perustele, miksi korotus tehdään vain sähkölle. Korotukset tulisi kohdistaa tasapuolisemmin eri energiamuodoille. Olisi myös Suomen pitkäjänteisen energia- ja ilmastopolitiikan mukaista huomioida eri energiamuotojen ilmastovaikutus huoltovarmuusmaksuissa.

Energiavirasto vahvistaa osana Fingridin kantaverkkopalveluehtoja asiakkailta perittävien vakuuksien periaatteet. Kun huoltovarmuusmaksu nousee, tulisi Fingridillä sen itsensä mukaan olla mahdollisuus korottaa vaadittuja vakuuksia vastaavasti.

7. Fortum Oyj

Fortum kiinnittää huomiota siihen, että huoltovarmuusmaksun korotus nostaa etenkin paljon sähköä käyttävän teollisuuden verotaakkaa huomattavasti ja uusia korotuksia tulisi jatkossa pyrkiä välttämään. Huoltovarmuusmaksun veropohjan vaihtelun sekä epätarkoituksenmukaisen korvamerkityn luonteen vuoksi tulisi myös harkita huoltovarmuuden siirtämistä osaksi valtion normaalia budjettitaloutta.

Korotuksen suuria maksajia ovat teolliset sähkönkuluttajat, kuten tehtaat tai datakeskukset. Yhden terawattitunnin sähköä käyttävä tehdas maksaisi huoltovarmuusmaksua korotuksen jälkeen vuosittain 720 000 euroa nykyistä enemmän. Vastaavasti esimerkiksi 5 terawattituntia sähköä käyttävä paperitehdas tai datakeskus maksaisi huoltovarmuusmaksua korotuksen jälkeen vuosittain jo 3,6 miljoonaa euroa nykyistä enemmän.

Fortum muistuttaa, että hallitus on jo aiemmin päättänyt korottaa datakeskusten sähköveroa kilowattituntia kohden 0,05 sentistä 2,24 senttiin. Yhdessä huoltovarmuusmaksun ja sähköveron korotus nostavat erityisesti datakeskusten verotaakkaa jo erittäin merkittävästi, jollei hallitus onnistu laatimaan toimivaa uutta tukijärjestelmää sähköveron korotuksen kompensoimiseksi.

Fortumin mukaan huoltovarmuusmaksun korotus pääosin hiilidioksidivapaaseen sähköön samaan aikaan kun maksua alennetaan fossiilisesta bensiinistä ja lämmitykseen käytettävästä kevyt öljystä on ristiriidassa hallituksen ilmastopoliittisiin tavoitteisiin nähden, eikä kannusta puhtaan siirtymän investointeihin. Esityksen ympäristövaikutuksia tehtäessä muutoksen aiheuttamaa vaikutusta ei ole otettu riittävässä määrin huomioon.

Sähköä käyttävä teollisuus kantaa Suomen huoltovarmuuden rahoituksesta korotuksen jälkeen merkittävän osan, vaikkei se välttämättä aiheuta huoltovarmuusmenoihin vastaavaa kasvua. Sähkönkäytön lisääntyessä oleellisesti, lisääntyvät myös huoltovarmuusmaksuina perittävät varat. Fortumin mukaan ei voi olla tarkoituksenmukaista kasvattaa perittäviä euromääräisiä maksuja mekaanisesti ilman, että maksuilla katettavien kulujen kasvu tätä vaatii. Sähkönkäytön lisääntyessä

oleellisesti, tulisi olla valmius myös laskea huoltovarmuusmaksua jatkossa, jotta Huoltovarmuusrahasto ei olisi ylituottava.

Nykyisessä järjestelmässä huoltovarmuusmaksut ohjataan valtion budjetin ulkopuoliseen huoltovarmuusrahastoon, jota voi käyttää vain korvamerkittyihin huoltovarmuuteen liittyviin menoihin. Huoltovarmuuden rahoitustarpeet ovat luonteeltaan vaihtelevia ja toisaalta huoltovarmuusrahastoon kertyvien huoltovarmuusmaksujen tuotto on epävakaata. Tämä tarkoittaa, että mikäli huoltovarmuusmaksujen tuotto ei ole riittävä, puuttuva rahoitus tarvitaan valtion budjetista. Fortum toteaa, että veropohjassa osin kasvaa merkittävästi ja osin pienenee. Se myös vaihtelee esimerkiksi yleisen taloudellisen tilanteen tai jopa sään mukaan. Huoltovarmuusmaksun veropohjassa voi siten tapahtua melko nopeaakin muutosta.

Fortumin mukaan huomioiden sekä huoltovarmuusmaksun mahdollisesti epätarkoituksenmukainen korvamerkitseminen, että sen veropohjan epävakaas, voisi olla perusteltua siirtää järjestelmään, jossa huoltovarmuusmenot katetaan erillisen rahaston sijaan normaalisti valtion budjetista. Näin toimitaan myös esimerkiksi puolustusmenojen kanssa. Muutos voitaisiin toteuttaa verotuottoneutraalisti esimerkiksi korottamalla sähkön energiaveroa ja siirtämällä huoltovarmuusmaksulla katettavat menot osaksi valtion talousarviota. Tämä lisäisi myös läpinäkyvyyttä huoltovarmuusmaksun vaikutuksesta sähkönkäyttäjien kokonaisverotaakkaan.

8. EPV Energia Oy

EPV Energian mukaan kaiken kustannusrasitteen ohjaaminen sähkölle ei nähdäksemme ole kestävä ratkaisu. Sähkön käyttöä on edistettävä eikä hidastettava uusilla kustannusrasitteilla. Sähkölle osoitetut veroluonteiset maksut vaarantavat maamme tavoitetta pärjätä kansainvälisessä kilpailussa puhtaan energian investoinneista.

EPV toteaa, että koska huoltovarmuus on osa maamme kokonaisturvallisuutta kattaa kaikkia yhteiskunnan toimintoja, myös rahoituksen on tasapuolisuuden vuoksi jakauduttava eri sektoreille, jolloin huoltovarmuuden ylläpitoon osallistuvat kaikki siitä hyötyvät toiminnot. Tuontipolttoaineet ovat historiassa olleet syy osoittaa huoltovarmuusmaksu sellaiselle hyödykkeelle, jonka mahdollisiin toimitushäiriöihin meidän on kansakuntana pitänyt varautua. Sähkössä olemme omavaraisia eikä siihen kohdistu em. rasitetta.

EPV Energia muistuttaa, että osa sähköä tuottavista yrityksistä ja teollisuusyrityksistä kantaa jo vastuutaan maamme huoltovarmuudesta pitämällä yllä lakisääteisiä velvoitevarastoja, mikä luo turvaa toimitusvarmuuden varalta. Ne ovat kuitenkin kustannusrasite yrityksen taseessa ja siksi olisi otettava huomioon huoltovarmuusmaksun kustannusta kohdentaessa.

Mikäli sähkölle osoitettu huoltovarmuusmaksu toteutetaan, on huolehdittava, että varoja kohdennetaan sähköjärjestelmämme toimitus- ja huoltovarmuuden parantamiseen.

EPV Energia toteaa, että korotus on absoluuttisesti korkea eikä mittavan lisärahoituksen vaikutusta maamme kokonaisturvallisuuden paranemiseen ei ole esityksessä arvioitu.

9. Helen Oy

Helen toteaa, että korotuksen kohdennus on ristiriidassa sen suhteen, että sähköistyminen on Suomen ilmastopolitiikan tärkein tavoite ja puhdasta sähköä käyttävää teollisuutta pidetään lähes ainoana Suomen tulevan kasvun lähteenä. Helen esittää, että huoltovarmuusmaksun painotusta sähköön kevennetään ja ohjataan osa korotuksesta verollisiin polttoaineisiin. Lisäksi Helen toteaa, että useat huoltovarmuuteen liittyvät toimet on jo eri lainsäädännöin siirretty teollisuuden hoidettavaksi ja rahoitettavaksi. Sähköistyvältä teollisuudelta ei tulisi kerätä lisää maksuja heille erityisesti kohdennettavalla huoltovarmuusmaksun korotuksella.

10. Teknologiateollisuus ry

Teknologiateollisuus yhtyy hallituksen esityksessä (kohdat 2.2 ja 5) esitettyyn arvioon siitä, että korvamerkitty huoltovarmuusmaksu ei vastaa hyvän veropolitiikan eikä tehokkaan budjettiprosessin periaatteita. Lähtökohtana tulisi olla, että huoltovarmuuteen liittyvät menot rahoitetaan yleiskatteellisesti valtion talousarviosta muiden menojen tavoin, jolloin eduskunta voi kokonaisuutena priorisoida menoja ja tuloja.

Koska hallitus on linjannut huoltovarmuusmaksun säilyttämisen korvamerkittynä verona osana liikenne- ja lämmityspolttoaineiden energiaverotusta ja sen tason tuntuvaan korottamiseen, pitää Teknologiateollisuus ehdotettuja muutoksia kuitenkin rajattuna ja teknisenä kokonaisuutena hyväksyttävänä. Se korostaa kuitenkin, että, huoltovarmuusmaksun tasoa on tarkasteltava säännöllisesti ja sitä on voitava alentaa, mikäli rahoitustarve tai Huoltovarmuusrahaston varallisuus sitä myöhemmin edellyttää. Lisäksi huoltovarmuusrahaston varoja ei Teknologiateollisuuden mukaan tule missään tilanteessa käyttää valtion muiden budjettimomenttien rahoittamiseen tai valtiontalouden yleiseen tasapainottamiseen, ja huoltovarmuusmaksun soveltamisalaa ei tule laajentaa nykyistä laajempaan joukkoon tuotteita tai hyödykkeitä.

11. Energiateollisuus ry

Energiateollisuus korostaa, että kustannuksen kohdistaminen sähköön näin merkittävässä määrin heikentäisi entisestään sähkön tuotannon ja käytön investointiympäristöä ja vähentäisi kansainvälistä kilpailukykyä puhtaan siirtymän investoinneissa. Vaihtoehtoisia toteuttamistapoja olisi useita ja niitä on syytä uudelleen tarkastella.

Energiateollisuus huomauttaa, että huoltovarmuusmaksua kannetaan edelleen vain energian kulutuksesta, vaikka sillä rahoitetaan myös muita toimintoja energiasektorin ulkopuolella. Näin ollen vain energiasektoriin kohdistuva maksu on syytä kyseenalaistaa. Energia-alan siirtyessä fossiilisista energialähteistä muihin kestäviin ja puhtaisiin energialähteisiin on huoltovarmuusmaksuun löydettävä uusia rahoituslähteitä. Huoltovarmuusmaksun kertymää on vahvistettava laajentamalla rahoitus pohjaa myös muihin huoltovarmuusmaksun kautta turvattaviin toimintoihin energia-alan lisäksi.

12. Metsäteollisuus ry

Metsäteollisuus ry:n mukaan uudistus lisää energiaintensiivisen teollisuuden kustannuksia ja siten heikentää väistämättä teollisuuden kilpailukykyä, sähköistymistä ja Suomen houkuttelevuutta puhtaan siirtymän investoinneille. Esitetty sähkön huoltovarmuusmaksun muutos tosiasiallisesti yli kaksinkertaistaa teollisuuden maksaman sähköveron ja tarkoittaa noin 10 miljoonan euron vuosittaista lisäkustannusta metsäteollisuudelle. Yhdessä sähköistämistuen päättämisen kanssa se nostaa metsäteollisuuden kustannuksia lähes 90 miljoonalla eurolla vuosittain. Päätökset eivät huomioi vientiteollisuuden kansainvälistä kilpailuasetelmaa. Maksutaakan kohdistumista tulisi uudelleen tarkastella sähkön ja muiden huoltovarmuusmaksun alaisten polttoaineiden kesken.

Metsäteollisuus huomauttaa, että hallituksen esityksen mukainen huoltovarmuusmaksun korotus kohdistuu sähköön ja on käytännössä vero, joka on korvamerkitty huoltovarmuustarkoitukseen. Koska huoltovarmuusrahaston 150 miljoonan euron katon ylittyessä kassavarat tuloutettaisiin valtion talousarvioon, vaarana on, että huoltovarmuustoimiin korvamerkitystä huoltovarmuusmaksusta muodostuu käytännössä lisävero valtion talouden vahvistamiseksi, mikä ei ole itsessään huoltovarmuusmaksun tarkoitus.

13. Kemianteollisuus ry

Kemianteollisuus ry:n mukaan korotuksen kohdistuminen yksipuolisesti sähkön käyttöön on huolestuttavaa kehitystä. Suomessa ollaan samaan aikaan muun muassa lopettamassa teollisuuden sähköistämistuki ja korottamassa kaivosten sähköverotusta.

Lausuja huomauttaa, että Euroopassa komissio suosittelee sähköverotuksen pitämistä EU-minimissä teollisuudelle ja useissa muissa jäsenmaissa on käytössä massiivisia toimia teollisuuden sähkön käytön pitämiseksi kilpailukykyisellä tasolla. Teollisuuden sähkön hinnan pitäminen kilpailukykyisellä tasolla koetaan Euroopassa laajasti kriittisenä.

Kemianteollisuuden mukaan olisi perusteltua pyrkiä etsimään myös muita keinoja, joilla turvata huoltovarmuuden rahoitus. Lisäksi olisi järkevää linjata miten rahoitus turvataan myös pidemmällä aikavälillä. Hallituksen tulisi kaikissa tämän tyyppisissä päätöksissä muistaa huomioida myös vaikutukset teollisuuden sähkön hintaan ja saatavuuteen, jotta sähköistymisinvestoinnit saadaan kunnolla liikkeelle. Lisäksi lausuja painottaa, että huoltovarmuuden toimintaan kerättävän rahoituksen on tärkeää mennä täysimääräisenä huoltovarmuuden edistämiseksi.

14. Suomen uusiutuvat ry

Suomen uusiutuvat ry toteaa, että verrattuna nykyiseen maksuun teollisen ja kuluttajasähkön maksunkorotus on jopa 600 prosenttia, kun sen sijaan moottoribensiinin rasite laskee 21 prosenttia. Korotus ei ole siis teknologianeutraali.

Lausujan mukaan huoltovarmuus on koko yhteiskunnan yhteinen asia, jonka rahoitus pitää turvata, mutta kuitenkin jakaen se tasapuolisemmin koskemaan eri yhteiskunnan sektoreita. Poliittisten päätösten olisi viisasta johdonmukaisesti edistää sähköistymisen tavoitetta. Suomalaista sähköntuotantoa ei uhkaa samalla tavalla riski varautua tuonnin keskeytyksiin, kuten on tuontipolttoaineiden kohdalla, mikä olisikin syy ohjata niille ylimääräinen huoltovarmuuden kustannus. Tuontipolttoaineet ovat historiassa olleet syy osoittaa huoltovarmuusmaksu sellaiselle hyödykkeelle, jonka mahdollisiin toimitushäiriöihin meidän on kansakuntana pitänyt varautua. Vastaavaa rasiitetta ei kohdistu sähköön, jossa olemme vuositasonalla pitkälle omavaraisia.

Suomen uusiutuvat esittää, että lakiesitystä täydennetään siten, että akkujen osalta vältetään kaksinkertainen huoltovarmuusmaksu ja uusiutuvan energian asema huomioidaan neutraalisti. Esitämme myös, että sähköön liittyvää huoltovarmuusmaksua kohtuullisestaan nyt esitetystä.

15. Suomen Biokierto ja Biokaasu ry (SBB)

SBB toteaa, että huoltovarmuuden kasvavat rahoitustarpeet sekä muutokset energiajärjestelmässä luovat painetta muuttaa huoltovarmuusmaksupohjaa. Se pitää tärkeänä, että rahoituspohjan laajentamisen arviointityö käynnistetään riittävän ajoissa. Lisäksi tulee arvioida mahdollisuutta laajentaa huoltovarmuusmaksuperusteita myös muihin kuin energiatuotteisiin. SBB pitää tärkeänä, että huoltovarmuusmaksun määräytymisperusteet ovat läpinäkyviä, ennakoitavia ja että energiaperustaiset huoltovarmuusmaksuperusteet muodostetaan teknologianeutraalisti.

Esityksessä ehdotettu huoltovarmuusmaksun perusteen muuttaminen energiasisältöön perustuvaksi on neutraali ja selkeä ratkaisu, joka yhtenäistää määräytymisperusteet energiaverotuksen kanssa ja poistaa aiemmin esiintyneitä epäjohtomukaisuuksia eri polttoaineiden välillä.

Biokaasun osalta esitys kuitenkin nostaa huoltovarmuusmaksun tasoa, millä on merkitystä etenkin lämmitys- ja teollisuuskäytössä toimiville biokaasulaitoksille. Huoltovarmuusmaksun nousu on maltillinen ja hyväksyttävissä, kunhan biokaasun asema huoltovarmuutta vahvistavana kotimaisena polttoaineena tunnustetaan jatkovalmistelussa.

SBB korostaa, että olisi perusteltua, että biokaasun huoltovarmuusmaksu olisi maakaasua alempi, sillä biokaasu ei lisää huoltovarmuusriskejä, vaan päinvastoin vahvistaa niitä kansallisesti. Lisäksi biokaasun tuotanto on tulevana vuosina kasvamassa merkittävästi, kun taas maakaasun osuus energiankäytöstä todennäköisesti laskee. Tämän kehityksen myötä biokaasusta kerättävän huoltovarmuusmaksun merkitys suhteessa maakaasuun kasvaa, mikä vahvistaa perustetta maksutason eriyttämiselle.

16. Energiakaupungit ry

Energiakaupungit ry huomauttaa, että sähkönkulutukseen kohdistettu huoltovarmuusmaksun korotus on erittäin raju. Sähköveroluokkaan II kuuluville toimijoille tämän veroluontoisen maksun osuus nousee suuremmaksi kuin varsinaisen sähköveron osuus. Näin merkittäväällä kertakorotuksella on lausujan mukaan vaikutuksia sähkön kilpailukyvyllä fossiilisiin tuontipolttoaineisiin perustuvaa energiankulutusta vastaan.

Lausujan mukaan tuontipolttoaineiden osalta huoltovarmuusmaksu on ollut perusteltu. Sen sijaan sähköntuotanto on kotimaista, ja sähköistymistä edistämällä energiankäytön riippuvuus ulkomaantuonnista ja pitkistä logistiikkaketjuista vähenee, mikä itsessään vahvistaa huoltovarmuutta eikä esitys ole siksi perusteltu. Energiakaupungit ry:n mukaan turpeen huoltovarmuusmaksu heikentää edelleen turpeen asemaa markkinaehtoisessa energiantuotannossa ja siten heikentää energiantuotannon huoltovarmuutta pikemmin kuin vahvistaa sitä.

Energiakaupungit ry korostaa, että kunnalliset energiayhtiöt kantavat jo nyt merkittävää vastuuta huoltovarmuudesta ylläpitämällä lakisääteisiä varmuusvarastoja ja varavoimalaitoksia, mikä aiheuttaa kustannuksia ja tulisi huomioida huoltovarmuusmaksun kustannuksia suunnattaessa.

Sähkön huoltovarmuuden vahvistamiseksi olisi varmistettava, että kerätyt varat käytetään tehokkaasti huoltovarmuutta vahvistaviin toimenpiteisiin ja maksut kohdennetaan joustamattoman tehontarpeen lisäyksen mukaisesti aiheuttamisperusteella

Energiakaupungit ehdottaa, että yleisen sähkön huoltovarmuusmaksun sijaan asetetaan ensisijaisesti sähkön huipputehon tarvetta lisääville kulutuskohteille kohdennettu maksu, jonka tuotto käytetään säävarman, kotimaisen säätövoimantuotannon tukemiseen TEM:n asettaman fossiilittoman jouston työryhmän kriteerien mukaisesti. Investointituen sijaan tuki olisi kuitenkin kohdennettava käynnistysvalmiina pidettävän kapasiteetin ylläpitoon.

Toissijaisesti, mikäli hallitus päätyy edelleen esittämään huoltovarmuusmaksun korotusta, Energiakaupungit ry pitää sähkön huoltovarmuusmaksun 6,5-kertaistamista kohtuuttomana ja esittää korotuksen jakamista tasapuolisemmin eri energiamuotojen välillä. Huoltovarmuuskeskus on veloitettava sähkölle osoitetun huoltovarmuusmaksun osuutta vastaavalta osin tekemään tosiasiallisia, vaikuttavia ja kustannustehokkaita toimia sähköjärjestelmän huoltovarmuuden ja huipputuotantokyvykkyyden turvaamiseksi.

17. Keskuskauppakamari

Keskuskauppakamarin mukaan on perusteltua tulouttaa huoltovarmuusmaksut täysimääräisinä talousarvion ulkopuoliseen huoltovarmuusrahoitukseen, vaikka niiden määrä ylittäisikin rahastolta edellytettävän tuloutustarpeen. Rahastoon mahdollisesti kertyvää ylijäämää olisi perusteltua suunnata huoltovarmuutta parantaviin lisäinvestointeihin. Keskuskauppakamarin mukaan tärkeää, että poikkeuksellisissa tilanteissa rahastoa voidaan täydentää tarvittaessa budjettivaroilla.

Keskuskauppakamari pitää perusteltuna huoltovarmuusmaksun perusteen muuttamista aiempaa yhdenmukaisemmaksi energiaverotuksen määräytymisperusteiden kanssa. Keskuskauppakamarin mukaan huoltovarmuusmaksun nosto on perusteltua kohdentaa sähköön, sillä liikennepolttoaineiden energiaveron taso on korkea ja niiden hintaan kohdentuu tulevana vuosina merkittäviä

korotuspaineita muun muassa uusiutuvien polttoaineiden jakeluvelvoitteen kasvaessa ja polttoainejakelun päästökaupan (ETS2) alkaessa. Sen sijaan lämmityspolttoaineiden alempi huoltovarmuusmaksu rikkoo keskuskauppakamarin mukaan periaatetta sitoa huoltovarmuusmaksu energiasisältöön. Huoltovarmuusmaksujen tulisi perustua energiasisältöön, eikä niiden vallitsevaan energiaveron tasoon.

Keskuskauppakamarin mukaan kertaluonteisena keskellä vuotta tehtävänä muutoksena veroluokan II sähköveron tasoon esitetty 114 prosentin korotus on kohtuuttoman suuri, ja se esittää, että sähköön huoltovarmuusmaksun korotusta alennettaisiin ja lämmityspolttoaineiden huoltovarmuusmaksua korotettaisiin esitetystä. Lisäksi Keskuskauppakamari esittää, että sähköön huoltovarmuusmaksun korotus tehtäisiin vaiheittain 2–3 portaana vuosina 2026–2028, jolloin se olisi ennakoitavampi ja jakautuisi pienempiin portaisiin.

18. Huoltovarmuuskeskus (HVK)

Liitteessä esitetty huoltovarmuusmaksun korotus on HVK:n näkemyksen mukaan välttämätöntä. HVK ei ota kantaa siihen keneltä huoltovarmuusmaksu tulisi kerätä, koska päätös on poliittinen. Liitteessä kuvattujen vaikuttavuusarvioiden mukaan suurimmat sektorikohtaiset maksajat olisivat ”Teollisuus” ja ”Palvelut pl. konesalit”. Jos näitä sektoreita verrataan siihen, miten HVK on huoltovarmuustoimenpiteitä huoltovarmuusrahaston avulla aiemmin kohdistanut, voidaan todeta, että ne ovat olleet näiden toimenpiteiden keskeisiä edunsaajia.

HVK ei pidä esitysluonnoksessa esitettyjä muita vaihtoehtoja kannatettavina. Huoltovarmuusrahaston säilyttäminen ja pääomittaminen esityksen mukaisesti on HVK:n näkemyksen mukaan ollut toimiva ja kustannustehokas tapa turvata siviiliyhteiskunnan toimintakykyä ja vahvistaa siten kansallista resilienssiä.

19. Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Esitetty ratkaisu huoltovarmuusmaksujen määräytymisen perusteista on MTK:n näkemyksen mukaan tasapainoinen turvaamaan rahoituspohjaa erityisesti pidemmällä aikajänteellä. Ehdotettu huoltovarmuusmaksun perusteen muuttaminen energiasisältöön perustuvaksi on perusteiltaan selvä ratkaisu, joka yhtenäistää määräytymisperusteet energiaverotuksen kanssa.

20. Elintarviketeollisuusliitto ry

ETL pitää hyvänä säilyttää huoltovarmuusmaksu huoltovarmuuden rahoituskeinona. Pitkäjänteinen ratkaisu myös tukee ennustettavaa ja kestävää varatumista. Myös ehdotettu rahoituksen painopisteen muutos nestemäisistä polttoaineista sähköön on ETL:n mukaan perusteltu ja kannatettava, vaikka se heikentää sähköön asemaa jonkin verran verrattuna polttoaineisiin.

21. Koneyrittäjät ry

Koneyrittäjät pitää hyvänä säilyttää huoltovarmuusmaksu huoltovarmuuden rahoituskeinona. Polttonesteiden käytön supistuessa Koneyrittäjät pitää luonnollisena, että rahoituksen painopiste siirtyy yhä enemmän sähköön. Tämä vastaa yhteiskunnan sähköistymiskehitystä ja siitä seuraavia haasteita huoltovarmuudelle.

Ministeriöt ja virastot

22. Työ- ja elinkeinoministeriö, TEM

TEM pitää tarkoituksenmukaisena, että liikenne- ja lämmityspolttoaineista kannettavan huoltovarmuusmaksun suuruus määriteltäisiin eri polttoaineiden energiasisällön perusteella, jolloin se vastaisi energiaverotuksessa sovellettavan energiasisältöveron perusteita. Samoin on

perusteltua, että lämmityspolttoaineiden huoltovarmuusmaksu olisi muun energiaverotuksen eron tapaan liikennepolttoaineita matalampi niin, että lämmityspolttoaineiden huoltovarmuusmaksu olisi noin 0,10 euroa ja liikennepolttoaineiden noin 0,61 euroa megawattitunnilta. TEM katsoo, että muutos poistaisi nykyisen huoltovarmuusmaksun epäloogisuuden eri energiatuotteiden kesken.

TEM katsoo, että esitys huoltovarmuusmaksun korotuksen kohdentamisesta sähköön turvaa kannettavan huoltovarmuusmaksun kertymän tulevaisuudessa. Koska huoltovarmuusmaksun korotus kohdistettaisiin kokonaisuudessa sähköön kulutukselle, nousisi huoltovarmuusmaksun osuus sähkölle merkittävästi. Sähköveroluokassa II olevan kulutuksen kokonaisverorasitus (sähkövero ja huoltovarmuusmaksu) nousisi suhteessa eniten. Tällä voi olla ainakin vähäisessä määrin vaikutusta energiajärjestelmän sähköistymiseen teollisuudessa ja kaukolämmöntuotannossa (sähköveroluokassa II olevat sähkökattilat ja teollisen kokoluokan lämpöpumput). Vaikutus sähköveroluokan I kuluttajille, kuten kotitalouksille, kokonaisverorasituksen nousu on suhteessa vähäinen.

23. Liikenne- ja viestintäministeriö, LVM

LVM pitää hyvänä säilyttää huoltovarmuusmaksu huoltovarmuuden rahoituskeinona. LVM näkee, että energiaverotuksen yhteydessä kannettavan huoltovarmuusmaksun verotasot on tarpeen yhdenmukaistaa energiaverotuksen perusteiden kanssa direktiivin vaatimusten mukaisesti. Muutos yhdenmukaistaa huoltovarmuusmaksun määräytymisperusteet energiaverotuksen kanssa, mikä voi lisätä sen vaikutusta energiankäytön ohjautumiseen.

LVM näkee muutoksen kokonaisuudessaan maltillisena liikennepolttoaineiden kokonaisverotuksen osalta. LVM katsoo, että sähköön kulutuksen ennakoitu kasvu tekee huoltovarmuusmaksun tuoton pitkällä aikavälillä vakaammaksi verrattuna polttoaineisiin, joiden käyttö vähenee päästövähennystavoitteiden myötä.

Huoltovarmuusmaksun ja liikenteen huoltovarmuustoimien välinen yhteys on kuitenkin epäselvä, eikä esityksessä ole avattu, miten tuotto käytännössä tukee liikenteen huoltovarmuutta. Liikenne- ja viestintäministeriön kannalta on huomionarvoista, että liikenteen suhteellinen osuus maksun kertymästä pienenee, mikä tasapainottaa taakanjakoa.

Liikenne- ja viestintäministeriö huomauttaa, että huoltovarmuusmaksun korotuksen kohdistuessa sähköön, esitys heikentää sähköön asemaa verrattuna polttoaineisiin. Samalla esitys heikentää hieman polttoon perustumattoman teknologian kilpailukykyä. Vaikka vaikutukset ovat kokonaisuudessaan maltillisia, olisi tärkeää varmistaa, ettei veromuutoksilla enempää heikennettäisi sähköön kilpailukykyä suhteessa fossiilisiin polttoaineisiin.

Kokonaisuutena LVM näkee sekä esitetty nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetun lain liitteen muuttamisen että sähköön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain liitteen muuttamisen olevan perusteltuja ja vaikutusarvioineiltaan riittäviä.